

ทฤษฎี VS. วัตตุนิยมแบบจารวาก

โดย

นางสาวกานต์สิริ ทรัพย์รดาพัฒนา เลขทะเบียน 5406613652 (ทำบทที่ 1)
นางสาวอรินทรา ลิ้มศิริวัฒน์ เลขทะเบียน 5406613538 (ทำบทที่ 2)
นางสาวอักษร สุดเสนาะ เลขทะเบียน 5306613752 (ทำบทที่ 3และเรียบเรียงเนื้อหา)
นางสาวบุญธิดา จิमानัง เลขทะเบียน 5306613729 (ทำบทที่ 4)

วิชา

ปรัชญาตะวันออก
ภาคปรัชญา คณะศิลปศาสตร์

บทที่ 1 ทฤษฎี

ประวัติความเป็นมาเศรษฐกิจระบบทุนนิยม

ในช่วงศตวรรษที่ 17 นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในภาคพื้นทวีปยุโรป ลัทธิพาณิชย์นิยมที่เฟื่องฟูอย่างมากในศตวรรษก่อน ได้ถูกแทนที่ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ก่อตัวขึ้นอย่างมากมาจากการได้รับอิทธิพลของการปฏิวัติอุตสาหกรรม เช่น ลัทธิทุนนิยม ลัทธิสังคมนิยม เป็นต้น ทั้งนี้ที่เศรษฐกิจระบบใหม่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น เนื่องจากกำลังทางการผลิตที่มากขึ้นจากการใช้เครื่องจักรแทนกำลังจากแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพ ที่ผลิตสินค้าได้ครั้งละจำนวนมากอย่างไม่เคยทำได้มาก่อนด้วยแรงงานคน กำลังทางการผลิตมากขึ้น ผลผลิตที่ได้ก็ย่อมมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจแบบเก่าที่เน้นในเรื่องรัฐชาติ และการติดต่อค้าขายภายในวงแคบ จึงไม่เพียงพอที่จะเป็นตลาดรองรับสินค้าจำนวนมาก ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่จึงเข้ามามีบทบาท และหนึ่งในนั้นก็คือ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

กลุ่มชนชั้นกลางซึ่งต้องการสิทธิเสรีภาพจากการปกครองภายใต้ระบบกษัตริย์ และต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศก็ได้พยายามต่อสู้กับอำนาจกษัตริย์จนเกิดปฏิวัติขึ้นในยุโรป ในครั้งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 19 นั่นเองที่กลุ่มชนชั้นกลางค่อยๆได้ชัยชนะในที่สุด จึงกำเนิดระบบ ภาวชนายทุน หรือระบบทุนนิยมขึ้นมา ซึ่งเจริญมากขึ้นควบคู่กับความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม (ทวิศกดิ์ ล้อมลิ้ม, 2540: 71)

รากฐานของระบบทุนนิมนั้นได้รับอิทธิพลมาจากช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรม วิทยาการ และสิ่งประดิษฐ์ของนักวิทยาศาสตร์และนักพัฒนาเครื่องจักรในยุโรปก้าวหน้าไปอย่างก้าวกระโดด ไม่ว่าจะเป็นการผลิตและพัฒนาเครื่องจักรที่นำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมหาศาลเช่น ปั่นไรเฟิล โรงงานทอผ้า เครื่องจักรไอน้ำ เทคโนโลยีการเดินเรือ ฯลฯ อีกทั้งในการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ ปรากฏตัวขึ้นมาในยุโรปในช่วงเดียวกันกับที่อำนาจของศาสนจักรได้พังทลาย ยังเป็นส่วนช่วยในระบบทุนนิมนั้นมีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ "แนวคิดแบบวิทยาศาสตร์" สามารถนำไปใช้อธิบายเพื่อรองรับความชอบธรรมของลัทธิทุนนิยม ไม่ว่าจะถูกพื้นฐานทางฟิสิกส์ของไอแซค นิวตัน "กฎแห่งการวิวัฒนาการ" ของชาร์ลส์ ดาร์วิน ต่างแทรกซึมอยู่ในทฤษฎีทางการเมือง เศรษฐศาสตร์ หรือสังคมวิทยาแต่ละรูปแบบอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่ามันจะถูกอธิบายผ่านระบบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างมนุษย์ภายใต้ ความลงตัวตามธรรมชาติ โดยอาศัยการกระทำของ "มือที่มองไม่เห็น" ของ "อดัม สมิท" บิดาของแนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

เศรษฐกิจแบบทุนนิยมจึงมีรากกำเนิดมาจากการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า “ระบบแคปิตลิสต์นั้น เป็นระบบซึ่งจำเริญงอกงามมาจาก ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ อันเก่าแก่ที่เป็นมาในยุคก่อนๆ” (สุภา ศิริमानนท์, 2517 : 49 และต่อมาระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น ก็ได้พัฒนาและเข้มข้นแนวคิดเรื่องในเรื่องสิทธิเสรีภาพมาจากนิวอิงแลนด์ (New England) หรือทวีปอเมริกาในปัจจุบันอย่างมาก และดำเนินจนกระทั่งยุคปัจจุบัน ที่ระบบทุนนิยมนั้นได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วตามกระแสของโลกที่โหมกระหน่ำอย่างรุนแรงไปพร้อมๆกัน

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจระบบทุนนิยม

“ทุน และ กำไร” เป็นความหมายที่ชัดเจนของแนวคิดทุนนิยม ระบบทุนนิยมโดยแท้จริงแล้ว มีสิ่งทีนอกเหนือไปมากกว่าคำว่า กำไร นั่นคือ การที่นายทุน หรือเจ้าของปัจจัยการผลิต นำ ‘ทุน’ ที่สะสมมาเพิ่มศักยภาพการผลิต ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด เพื่อผลิตวัตถุดิบที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคต่างต้องการยกระดับการตอบสนองทางวัตถุให้ดียิ่งขึ้น และมีปริมาณที่เพียงพอ ไม่ขาดแคลน และการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น ต้องอาศัยประสิทธิภาพของ ทุน เข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่องของกา ผลิตอย่างไร ให้ได้ ‘กำไร’ มากที่สุด เป็นผลพวงที่เกิดขึ้นตามมา

จากบทความ ‘วิพากษ์ทุนนิยม จากมุมมองของศาสนา’ โดย พระไพศาล วิสาโล “ทุนนิยมมิใช่เป็นแค่ระบบเศรษฐกิจเท่านั้น หากยังเป็นอุดมการณ์ที่ทรงอิทธิพลอย่างยิ่งโดยเฉพาะในยุคที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ ดังนั้นจึงมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์และมุมมองเกี่ยวกับชีวิต รวมทั้งพฤติกรรมของผู้คนทั่วโลก” แนวความคิดของระบบทุนนิยม จึงมิใช่เพียงแค่เป็นระบบเศรษฐกิจเท่านั้น เพราะมันเชื่อมโยงไปถึงวิถีชีวิตของมนุษย์เราในปัจจุบัน นอกจากนี้ ท่านยังกล่าวถึง “ปรัชญาพื้นฐาน ๕ ประการ ของระบบทุนนิยม” ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในของระบบทุนนิยม

ประการที่ 1 การนึกถึงประโยชน์ส่วนตนนั้นเป็นแรงขับเคลื่อนอย่างดีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยม ทุนนิยมจึงกระตุ้นให้ผู้คนเกิดความเห็นแก่ตัว กระตุ้นให้เกิดการบริโภคอุปโภคมากขึ้น

ประการที่ 2 คือการเน้นบทบาทของตลาด หรือพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ด้วยการตีค่าสินค้าเป็นค่าเงิน เรียกว่า การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทุกอย่างต้องถูกผลิตขึ้นเพื่อให้มีมูลค่าสูงสุด ทั้งนี้ นอกเหนือจากสินค้าที่ผลิตขึ้นมาเพื่อและใส่ ‘ราคา’ เข้าไปแล้ว มนุษย์ ก็ยังถูกแปรเป็นสินค้าในการซื้อขาย และได้กลายเป็นสิ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะป็นรูปธรรมหรือ

นามธรรมก็ตาม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัวอย่างยิ่ง สิ่งใดก็ตามที่ไม่สามารถตีออกมาเป็นราคาได้ ก็ไม่สามารถนำมาซื้อขายได้

ประการที่ 3 ทฤษฎีจะให้ความสำคัญอย่างมากกับการผลิตเพื่อขาย หรือ สิ่งใดก็ตามที่สามารถซื้อขายได้ ระบบนี้จะไม่สนับสนุนในเรื่องการผลิตแบบพึ่งพาตนเองเหมือนในยุคก่อน ที่เป็นการผลิตเพื่อใช้ภายในครัวเรือน แต่เน้นในเรื่องการผลิตเพื่อให้เกิด กำไร หรือผลประโยชน์สูงสุด

ประเด็นที่ 4 ทฤษฎีเชื่อในเรื่องของเสรีภาพ ที่มีพื้นฐานมาจากอำนาจทางเศรษฐกิจ ในสมัยปัจจุบันที่ผู้คนอ้างถึงเสรีภาพกันอย่างแพร่หลาย เสรีภาพในเศรษฐกิจ ก็ถือเป็นสิ่งสำคัญในระบบทฤษฎี ที่ผู้ผลิตมีเสรีภาพในการผลิต สามารถผลิตเพื่อทำการขายต่อผู้บริโภค ที่มีเสรีภาพในและความสามารถเลือกซื้อได้เช่นกัน

ประเด็นที่ 5 คือเรื่องความสุข ความสุขของระบบทฤษฎี คือ ‘เงิน’ ยิ่งมีมาก ได้ใช้ ได้จับจ่ายใช้สอยมาก ก็จะยิ่งมีความสุข ความร่ำรวยมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ถือเป็นตัววัด ความสุข ในระบบเศรษฐกิจแบบทฤษฎี

จาก ปรัชญาพื้นฐาน ๕ ประการ ของระบบทฤษฎี แสดงให้เห็นถึงแรงขับเคลื่อนภายในของระบบนี้ ที่เมื่อนำมาโยงใยเข้าด้วยกัน เป้าหมายนั้นก็อยู่ที่ เงิน หรือ ทุน นั่นเอง

สังคมไทยกับทฤษฎี

ในปัจจุบันนี้ ก็มีตัวอย่างมากมายให้เราได้เห็นในแง่มุมต่างๆ ทั้งที่ชัดเจน และเหมือนเป็นเงาที่ครอบทับเราอยู่ จากตัวอย่างในบทความ “ธาตุแท้ทฤษฎี” ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ในเรื่องของการผสมปนเนื้อผ้าเข้าไปในเนื้อวัว เป็นประเด็นที่ดูไกลตัว แต่ขำวนี้กลับสะท้อนถึง ด้านลบ ของระบบทฤษฎีที่ดูเหมือนจะลุกลามไปทั่วโลก

“ ชาวไทยส่วนใหญ่อาจจะไม่ตื่นเต็นกับข่าวที่เกิดในยุโรป เรื่องการผสมปนเนื้อผ้าเข้าไปในสินค้า “เนื้อวัว” เพราะเป็นเรื่องไกลตัวและอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็กๆ แต่ถ้าคิดให้ลึกแล้ว เรื่องนี้ไม่เล็กเลย ประเทศอียูตั้งกฎเกณฑ์ตรวจสอบสินค้าเกษตรจากเมืองไทยเข้มงวดกวาดขันยิ่ง ยกตัวอย่างกรณีที่ทำให้นำเข้าพืชผักจากไทยไปขายในยุโรปอยู่นานทีเดียว แต่สินค้าที่ยุโรปส่งมาขายเมืองไทยนั้น เราได้ตรวจสอบว่ามีคุณภาพตามที่ระบุไว้จริงหรือไม่หรือเปล่า การผสมปนเนื้อผ้าเข้าไปในสินค้าที่ระบุว่าเนื้อวัว โดยไม่บ่งบอกว่ามีเนื้อผ้าปนนั้น ทำให้ผู้ผลิตได้กำไรมากขึ้น เพราะเนื้อผ้าราคาถูกกว่าเนื้อวัว ยิ่งใช้เนื้อผ้ามาแทนเนื้อวัวได้มากเท่าใด นายทุนยิ่งได้กำไรมากขึ้นเท่านั้น เนื้อผ้าเป็นสินค้าจากประเทศ

ยุโรปตะวันออก เช่น โรมานีฯ แต่ผู้ปลอมปนสินค้า คือนายทุนในยุโรปตะวันตก นี่เข้าข่ายทำผิดกฎหมายอย่างแน่นอน เพราะไม่ยอมรับบอกผู้ซื้อว่ามีเนื้อม้าปะปนผสมอยู่ด้วย

สะท้อนว่า ไม่ว่าสังคมทุนนิยมจะพัฒนาเจริญแค่ไหน ชาติแท้ของ “ทุน” ก็ยังคงเหมือนเดิม นั่นคือ ต้องการกำไรสูงสุด ซึ่งถ้าหากทำได้ จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน “ทุน” ก็พร้อมจะใช้ทุกวิธีการ เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด แม้จะต้องหลอกลวงผู้บริโภค หรือเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคเพียงใด....”

บทความข้างต้นนั้น เชื่อมโยงกับ ปรัชญาเรื่องระบบทุนนิยมใน 3 ข้อแรก คือ การนึกถึงผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ผลิต เน้นการขาย ไม่ว่าจะผลดีอะไร ขอให้มันกำไร และสามารถซื้อขายเป็นเงินได้โดยไม่คำนึงถึงผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมี ‘ภัยเงียบ’ ของทุนนิยม ดังลูกกวาดอาบยาพิษ อย่างข่าวที่จะยกมาด้านล่าง

11 ก.พ.56 ผู้สื่อข่าวรายงานจากอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ว่า ขณะนี้ยอดสั่งดอกกุหลาบเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะดอกกุหลาบสีแดงที่มียอดสั่งมากที่สุด และราคาแพงกว่า ดอกกุหลาบสีอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อรับเทศกาลวาเลนไทน์ ที่จะมาถึงในวันที่ 14 ก.พ.นี้ ขณะที่ผู้ประกอบการปลูกดอกกุหลาบในพื้นที่อำเภอแม่สอด และอำเภอพบพระ ต่างให้แรงงานพม่า เร่งเก็บดอกกุหลาบส่งไปให้ลูกค้าที่ตลาดไท กทม. และต่างประเทศ หลังจากมียอดสั่งจองเพิ่มขึ้น สำหรับราคาในพื้นที่ ขณะนี้เริ่มขยับราคาขึ้น จากเดิมดอกกุหลาบสีแดงอยู่ที่ดอกละราคา 4-5 บาท แต่ขณะนี้ขยับขึ้นมาเป็นราคา 7-8 บาท แต่ต้องเป็นดอกที่ห่อโฟมและมีคุณภาพดี ส่วนที่ตลาดไท อยู่ที่ดอกละ 10-15 บาท และคาดว่าในวันวาเลนไทน์ ราคาดอกกุหลาบโดยเฉพาะกุหลาบสีแดง จะพุ่งสูงถึง 20 บาท ทั้งนี้ พื้นที่อำเภอพบพระ และอำเภอแม่สอด บางส่วนมีผู้ปลูกดอกกุหลาบราว 3,000-4,000 ไร่ มีเงินสะพัดวันละ นับ 10 ล้านบาท และมีการส่งไปจำหน่ายในประเทศ และนอกประเทศตลอดปี แต่ในช่วงเทศกาลวาเลนไทน์ จะมีราคาสูง ซึ่งบางปีทำให้ดอกกุหลาบขาดแคลน เพราะมีการสั่งมากขึ้น

(คมชัดลึก . กุหลาบราคาเริ่มขยับรับวาเลนไทน์)

ด้วยเหตุนี้ ได้กลายเป็นค่านิยมที่ว่า วันแห่งความรัก ต้องมีดอกไม้ ต้องให้ดอกกุหลาบกันและกัน ทำให้ทุนนิยม ใช้เรื่องการแสดงออกนี้ มุ่งสู่ผลประโยชน์ทางการตลาด และมีไข่แค่ดอกไม้ ในช่วงเทศกาลวันแห่งความรักเท่านั้น สินค้าต่างๆ ยังถูกจัดสรรให้เป็นสินค้าเพื่อการตลาด คือไม่ว่าอะไรก็ตาม ก็ทำให้อยู่ในกระแสวันแห่งความรักไปหมด เรียกว่าการ ‘เพิ่มมูลค่า’ ให้แก่สินค้า เช่น ช็อกโกแลตบางยี่ห้อที่เปลี่ยนบรรจุภัณฑ์เพื่อต้อนรับเทศกาล และมีราคาที่สูงขึ้น แต่ตัวสินค้ายังเหมือนเดิมทุกประการ แม้กระทั่ง สินค้าธรรมดา ที่มีข่าวเกิดขึ้นในซูเปอร์มาร์เก็ตของต่างประเทศ อย่างมันฝรั่ง ก็

ถูกทำให้เป็นรูปหัวใจ และนำมาขายด้วยราคาที่แพงขึ้น เป็นสินค้าตามค่านิยมที่ผลิตไว้ เพื่อมุ่งเน้น กำไรอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ โพลสำรวจจาก “อาชีวะโพล” ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของเด็กไทยที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 1,214 คน ระหว่างวันที่ 4-10 มกราคม 2556 ผลสำรวจออกมาเป็นที่น่าตกใจว่า เด็กไทยในปัจจุบัน ผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ก็ได้รับอิทธิพลของระบบ ทุนนิยม จากโฆษณา ในอินเทอร์เน็ต หรือมีตัวอย่างจาก ‘ผู้ใหญ่’ เข้าไปเต็มๆ เพราะ “ของขวัญวันเด็ก” ที่อยากได้ในปีนี้ อันดับ 1 คือ โทรศัพท์มือถือ , คอมพิวเตอร์ และ เครื่องเล่นเกม แผ่นเกม สูงถึง 40.18% รองลงมา คือ ทุนการศึกษา เงิน และ ของเล่น หนังสืออ่านเล่น ตามลำดับ แสดงถึง อิทธิพลของทุนนิยมที่ได้ปกคลุมไปถึงอนาคตของชาติเรียบร้อยแล้ว

แท้จริงแล้ว ทุนนิยม ต้องการอะไร ?

จากการพัฒนามาอย่างมากมายหลายศตวรรษของระบบทุนนิยม จนถึงปัจจุบันนี้ ผู้คนได้เห็นความเหลื่อมล้ำมากมายของระบบทุนนิยม มากขึ้น จนทำให้คนมากมายตั้งคำถามต่อระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมขึ้นมา ‘คำถาม’ คือ เศรษฐกิจระบบทุนนิยม สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้จริงหรือไม่ ทุนนิยม ถอดถอนสิ่งใดได้หรือไม่ หรือ ทุนนิยมเน้นความเป็นปัจเจกได้หรือไม่ ทุนนิยมอ้างว่า เป็นระบบเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์อย่างสูงสุด มนุษย์มีความต้องการไร้ขีดจำกัด และสามารถตอบสนองความต้องการที่ไร้ขีดจำกัดของมนุษย์ได้ ระบบนี้ทำให้เรามองว่าเป็นระบบที่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจไปได้ก้าวกระโดด และมอบประโยชน์ให้แก่คนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพราะมี ‘สิทธิ์’ ที่จะเลือกสิ่งต้องการได้เอง แท้ที่จริงแล้ว วัตถุประสงค์ของระบบทุนนิยม นั้นคืออะไร และ ระบบนี้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านไหนกันแน่ ? ด้านปัจจัย 4 ? ด้านจิตใจ ? หรือว่า เป็นเพียงการเล่นตลกของผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือผลประโยชน์ของบุคคลที่คล้ายกับ ชนชั้นนายทุนในอดีต แม้ว่า ชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง จะไม่ใช่ชนชั้นกรรมาชีพ แต่เป็นสิ่งที่แย่งกว่า เป็นสิ่งที่ใครหลายคนในสมัยนี้นิยมเรียกกันว่า “ทาส” ของระบบเศรษฐกิจ ทุนนิยม นั่นเอง

มนุษย์ในยุคศตวรรษที่ 21 ‘ถูก’ อำนาจความสะดวกไว้ในหลายสิ่งหลายอย่าง ได้รับความ ได้ดั่งใจมากขึ้น เร็วขึ้น ยิ่งเร็วยิ่งดี ความไปไกล ไปเร็ว ล้ำสมัย ทำให้มนุษย์ลืมนองตนเองในปัจจุบัน มองข้ามลึ้มใส่ใจธรรมชาติของชีวิต จริงอยู่ที่ระบบนี้ มาพร้อมกับ สิทธิ์ ในการเลือก ไม่มีใครมาบังคับให้ บุคคลหนึ่งทำอาชีพอะไร เลือกซื้ออะไร ใช้ชีวิตอย่างไรได้ แต่ สิทธิ์ ในการเลือกนั้น มาพร้อมกับ ก้นดัก ที่ไม่ใช่เครื่องทรมาน ไม่ใช่การเข้าสู่ลานประหาร แต่เป็นเหมือน ภัยมืด ที่คุกคามระบบทุนนิยมตลอดมา ที่ทำให้เรากลายเป็น ทาส ของเศรษฐกิจแบบระบบทุนนิยม ทั้งที่รู้ตัว ละไม่รู้ตัวก็ตาม ตั้งแต่ต้นนอน มี

สิ่งใดบ้างที่เราใช้มัน ซ้อมมันมา โดยไม่ผ่านการ โฆษณา เพียงแค่ นำคารามาเป็นตัวแทน ผู้คนที่พร้อมที่จะยอมควักเงินเพื่อซื้อมันมา ซึ่งในบางครั้ง ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นปัจจัย 4 ที่จำเป็น คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม แต่ก็ยังมีปัจจัย 4 ‘ส่วนเกิน’ และสิ่งที่ไม่ใช่ปัจจัย 4 ตามมาอีกมากมาย มาจากการอยากมีเหมือนคนอื่น กลัวคนอื่นมองว่าล้าสมัยหรือไม่มีกำลังพอจะซื้อ ในบางครั้ง ผู้คนทุกวันนี้จึงค้นคว้าหาสิ่งที่เป็นเหมือน เครื่องมือเซดหน้าซุตาทางสังคม ที่ไม่ใช่การครอบครองที่ดิน อย่างระบบศักดินา หรือการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่เป็น ‘วัตถุนิยม’ มาตอบสนองความต้องการแบบปลอมๆ ของตนเอง

ระบบเศรษฐกิจนี้อาจจุดอารยธรรมมนุษย์ให้ล่มสลาย เนื่องจากกระตุ้นคนให้เห็นแก่ตัว บริโภคอย่างไม่ยั้งคิด และติดกับความอยากมีอยากได้ อาจกล่าวได้ว่า ระบบนี้ ตอบสนองต่อ ‘ธรรมชาติเบื้องต้น’ ของมนุษย์ที่ยึดผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ถ้ากล่าวได้ว่า “ใครใคร่ค้าช้าง – ค้า ใครใคร่ค้าม้า – ค้า” ถ้าเช่นนั้น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ก็กล่าวได้อีกเช่นกันว่า “ใครใคร่ค้าปืน -- ค้า ใครใคร่ค้าระเบิด – ค้า” หรือ “ใครใคร่กอบโกยกำไร – โกย “ ความเจริญเติบโตของวัตถุ กระตุ้น จิตไร้สำนึก ของมนุษย์ขึ้นมา ความเป็นมนุษย์ที่ถูกผูกติดกับกิเลสได้ทวีตัวรุนแรง ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ และผู้ที่จะสนองความต้องการ ของมนุษย์ระบบทุนนิยม จะเป็นใครไปไม่ได้ ถ้าไม่ใช่ ผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือ เทียบได้กับ ชนชั้นนายทุน ในอดีต บุคคลผู้กอบโกยแลมุ่งเน้นกำไรนี้ได้ประโยชน์จากระบบนี้ไปอย่างมหาศาล

ทุนนิยม เพียงแต่สร้าง มายาภาพ ว่าความเป็นการตอบสนอง ความต้องการของมนุษย์ตอบจริง แต่เป็นเพียงด้านดี ๆ ที่เป็นเพียงความสุขผิวเผิน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงความเพลิดเพลินเท่านั้น เราเพียงติดกับ กับดัก ของสิ่งที่ลวงเราว่า คือความสุข

ทุนนิยม เพียงแต่สร้าง หลุมพราง ว่าเป็นระบบที่ทำให้บุคคลเท่าเทียมกันและได้ผลประโยชน์เหมือนกัน

ดังที่เราทราบกัน บุคคลธรรมดาอย่าจะมีสิทธิ์เลือกได้รับ อย่างเท่าเทียม แต่สิทธิ์ที่จะได้รับ อยู่ที่อำนาจในการซื้อ มีอำนาจในการซื้อน้อย สิทธิ์ก็น้อยตาม อย่างนี้ก็เท่ากันเป็นการบังคับ เลือก กล้วยๆ นั่นเอง และบุคคลที่ได้รับผลประโยชน์ไปเต็มๆ คือผู้ผลิต หรือผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่าที่จะเป็นพนักงานโรงงาน หรือ ตำรวจจราจร

ทุนนิยม เพียงแต่สร้าง มโนคติ ว่าเป็นระบบที่เต็มไปด้วยอิสรภาพในการเลือก จริงอยู่ที่เรามีอิสรภาพในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เลือกสิ่งที่ต้องการได้มากขึ้น แต่ทำไมเราถึงยังถูก ‘วัตถุนิยม’ ชักนำไปอยู่ภายใต้บงการอยู่ทุกวัน Epictetus นักปรัชญา ชาวกรีกกล่าวว่า ไม่มีอิสระชนคนใดที่จะเป็นอิสระโดยไม่เป็นนายของตนเอง (Svoboda, 2008) อิสระ ที่แท้จริงอยู่ที่ใด หากเรายังคงถูก

ครอบงำอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม เป็นคั้งเงาที่เรามองไม่เห็น

ทุนนิยม เพียงแต่สร้าง หมอกที่คลุมเครือ ว่าสามารถพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด การกล่าวว่ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งสิ่งนั้นก็ถูก แต่หากว่าพัฒนาเพียงแค่ ‘เศรษฐกิจ’ ความก้าวกระโดดในการพัฒนา ‘จิตใจ’ นั้นกลับผกผัน คือ เศรษฐกิจเป็น ขาขึ้น ส่วน จิตใจนั้นกลับเป็น ‘ขา ลง’

ทั้งนี้ ผู้คนในศตวรรษนี้ ยังคงตั้งคำถาม เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม คำถามที่เกิดขึ้นมากมายที่เราทุกคนต่างยังคงแสวงหาคำตอบกันต่อไป ว่าเศรษฐกิจแบบนี้จะดีที่สุด จริงหรือไม่

บทที่ 2

ปรัชญาจรรวาก

ที่มาของปรัชญาจรรวาก

ปรัชญาจรรวาก หรือลัทธิโลกายัตนั้น เป็นกลุ่มวัตถุนิยม ซึ่งผู้ก่อตั้งคือฤๅษีพฤหัสบดี หรือท้าว สหัมบดีซึ่งท่านผู้นี้ นับเป็นคนแรกที่มีทรรศนะว่า สสารเป็นอันติมะตัจจะ เป็นสภาพความจริง สูงสุด แนวความคิดของลัทธิโลกายัตในสมัยนั้น บางครั้งเป็นที่ตกลงขบขัน บางครั้งก็เป็นทีเกลียดขัง ของพวกนักคิดในสมัยเดียวกัน เพราะในสมัยนั้นนักคิดต่าง ๆ ทุกสำนักจะเป็นพวกจิตนิยม (Idealism) กันทั้งนั้น ลัทธิโลกายัตหรือจรรวาก ถือว่าประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสเท่านั้นที่เป็นแหล่งความรู้ ที่แน่นอนและถูกต้องแท้จริง ส่วนความรู้ทางอ้อม เช่น ความรู้ที่เกิดจากการอนุมาน ความรู้ที่ได้มาจากการเรียน หรือบอกเล่าจากคนอื่นเป็นความรู้ที่เชื่อถือไม่ได้ ความรู้เหล่านั้นนำไปสู่ความผิดเสมอ เราไม่ควรเชื่อถือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่ผ่านประสาทสัมผัสของเรา สิ่งใดที่ประจักษ์โดยประสาทสัมผัสไม่ได้ ก็ถือว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่จริง ดังนั้น นรก สวรรค์ บาป บุญ เทวดา ภูตผีปิศาจ ชีวิตในโลกหน้า วิญญาณหรืออาตมัน พระพรหม พระเป็นเจ้าจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง เพราะว่าสิ่งเหล่านี้รับรู้ไม่ได้ด้วยประสาทสัมผัส

คำสอนของลัทธิจรรวาก

คำสอนของลัทธิจรรวาก นั้นคือ ไม่มีสวรรค์ ไม่มีความหลุดพ้น (โมกษะ) ไม่มีวิญญาณใด ๆ อยู่ในโลกอื่น ไม่มีการกระทำหรือกรรมของใครในวรรณะทั้ง 4 ที่จะก่อให้เกิดผลของกรรม เพราะไม่มีผลของกรรมในลัทธินี้ เขามองว่า ทั้งการบูชาไฟ พระเวททั้งสาม การร่ายมนต์ของพวกนักบวช และการทาตัวด้วยจีเฒ่า เป็นอุบายวิธีหาเลี้ยงชีพของคนใจ ไร่ยางอาย การฆ่าสัตว์บูชาขัณฐะเป็นการดัดมันหลอกลวง เป็นคนลวงโลก ถ้าหากสัตว์ที่ถูกฆ่าในพิธีบูชาขัณฐะได้ไปเกิดในสวรรค์จริงแล้ว เหตุใดผู้ประกอบพิธีบูชาขัณฐะจึงไม่เอาบิดามารดาของตนมาบูชาขัณฐะเช่นนั้น ซึ่งทำสนะเกี่ยวกับโมกษะนั้นก็คือ โมกษะ เป็นความหลุดพ้นจากความทุกข์ไม่จำเป็นต้องรีบแสวงหาในขณะนี้ ผู้ที่ยอมทนทุกข์ทรมาน

หรือยอมสละความสุขทางโลกเพื่อแสวงหาความหลุดพ้นบรรลุมโงกษะ จะถือว่าเป็นคนโง่เง่าต่ำต้อยตามทรรศนะของพวกจารวาก การแสดงความเคารพภักดีและอ่อนน้อมบูชาพระผู้เป็นเจ้า ไม่ว่าจะมึนามอย่างไร ล้วนเป็นความโง่เง่าทั้งสิ้น เพราะความตายเท่านั้นคือโงกษะอันแท้จริงของคนทุกคน ดังนั้น บุคคลจึงควรแสวงหาความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน กินให้เป็นสุข สนุกให้เต็มอ้อม ตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ เมื่อความตายมาปลิดฉากชีวิตก็เป็นอันหมดกันไป ร่างกายก็สูญสลายไปตามอากาศธาตุ ที่กล่าวมานี้คือแนวปรัชญาการดำเนินชีวิตของลัทธิโลกายัตหรือจารวาก

จารวากสอนให้แสวงหาความสุขตั้งแต่ในเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ กินดื่มให้สุขสำราญ แม้ว่าจะต้องเป็นหนี้เป็นสินเขาก็ตาม เพราะว่าเมื่อร่างกายถึงความตายถูกเขาเผาเป็นเถ้าถ่านไปแล้วก็ไม่อาจฟื้นคืนชีพขึ้นมาได้อีก พิธีกรรมต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นอุบายวิหาล้างชีพของพวกพราหมณ์ ผู้แต่งคัมภีร์พระเวทคือคนโง่เง่า คนหลงโลก เจ้าพวกอสูรกาย ลัทธิจารวากนั้น ถือว่าคัมภีร์ดังกล่าวเจียนขึ้นโดยพวกพระที่มีเล่ห์คดโกง และเลี้ยงชีพด้วยการหลอกลวงประชาชนผู้โง่เขลา พวกพระเหล่านี้สอนประชาชนให้หลงใหลกับการประกอบพิธีกรรมบูชายัญ ทั้งนี้เพื่อพวกตนจะได้มีปัจจัยไทยธรรมเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ซึ่งไม่มีประโยชน์อันใดที่เกิดขึ้นจากการประกอบพิธีกรรมบูชายัญเหล่านั้น สิ่งที่มีอยู่จริงตามทรรศนะของพวกจารวากจึงมีเพียงวัตถุเท่าที่เรารับรู้ได้เท่านั้น อภิปรัชญาของจารวาก2 อาจแบ่งได้ 3 หัวข้อคือ

1. ยืนยันว่าสรรพสิ่งเกิดมาจากการรวมตัวของธาตุทั้ง 4
2. ปฏิเสธการมีอยู่ของโลกหน้าและตัวตนหรืออาตมัน
3. ปฏิเสธการมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าโดยสิ้นเชิง

ปรัชญาจารวากนั้นไม่เชื่อว่ามีชีวิตหลังความตาย ไม่เชื่อว่ามีวิญญาณที่จะล่องลอยไปเกิดใหม่หลังจากที่คนเราตายแล้ว และเมื่อไม่เชื่อเช่นนี้แล้ว ทำให้คิดว่าการที่คนเรามีโอกาสได้เกิดมาในโลกในช่วงระยะเวลาไม่นานนั้น ตายไปแล้วไม่แน่ว่าเราจะได้เกิดอีกหรือไม่ เมื่อไม่แน่ใจ เราจะอุทิศชีวิตให้แก่อะไร ระหว่างความสุขที่สามารถจับต้องได้แน่ๆ ในชาตินี้กับความหลุดพ้นที่ศาสนาต่างๆ ของอินเดียสอนอยู่ในเวลานั้น สำหรับปรัชญาจารวากการเลือกที่ฉลาดก็คือการเลือกสิ่งที่จะจับต้องได้และแน่นอนว่ามีตัวตนอยู่จริงๆ

ปรัชญาการดำเนินชีวิตของจารวาก

คติการดำเนินชีวิตของพวกจารวากมีปรัชญาชีวิตว่า กิน ดื่ม และรื่นเริงสำราญ มีความสุขทางเนื้อหนังเป็นจุดหมายปลายทาง มนุษย์เกิดหนเดียวตายหนเดียว ไม่มีโลกหน้า ไม่มีการเกิดใหม่ หลังจากตายแล้ว คนดีคนชั่วมีจุดสุดท้ายของชีวิตอย่างเดียวกันคือความตาย ดังนั้น มนุษย์จึงควรรีบตัดดวงแสวงหาความสุขเสียให้เต็มที่ตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ กินให้เป็นสุข ดื่มให้เป็นสุข และสนุกเสียให้เต็มอ้อม ตายแล้วก็สิ้นสุดกัน จะดื่มสนุกสนานอะไรไม่ได้อีกแล้ว ลัทธินี้สอนตรงกับความต้องการกิเลสของปุถุชนทั่ว ๆ ไป พวกนี้ยอมรับเอาหลักปรัชญาชีวิตของจารวากมาปฏิบัติได้โดยไม่รู้สึกรู้สัวและง่ายตาย

ทำไ้เรามีความสุข เราจึงทำเสียมากกว่า ไม่ดีค่านึงว่าสิ่งไหนดี ไม่ดี ชั่ว ไม่ชั่ว ดังข่าวที่ปรากฏหน้าหนังสือพิมพ์

ข่าวปัจจุบันที่มีการเชื่อมโยงกับจรรยาวั

“นับเนื่องจากเหตุการณ์ “สังหารโหดพฤษภาทมิฬ” ที่คร่าชีวิตประชาชนไปร่วม 100 ศพ, บาดเจ็บกว่า 2,000 คน จากพฤติกรรมที่เหี้ยมโหด การสังหารด้วยอาวุธสงคราม, ใช้ปืนติดกล้องเล็งเป้าหมาย ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนา “จงใจฆ่า” มันไม่ใช่เป็นการใช้อาวุธเพื่อเป็นการป้องกันตัวเองตามคำแก้ตัวของผู้สังการ!!!...”

(จาก http://thaienews.blogspot.com/2010/08/blog-post_1116.html)

จากข่าวนี้นั้น เงามองว่าแท้จริงแล้วพระเจ้าในลัทธิจรรยาวัในสังคมปัจจุบันนั้นก็คือ รัฐบาลนั่นเอง ที่ทำอะไรต่างๆตามความพอใจของตน เพื่อประโยชน์และความสุขส่วนตน ทำร้ายผู้อื่นอย่างไม่มีคิด ทำให้เห็นว่าจิตใจมนุษย์นั้น เต็มไปด้วยกิเลสมากมาย ความโลภ เขากล่าวว่า เหตุที่เพราะไม่มีพระเจ้าที่แท้จริง แต่มีรัฐบาลนั้น ก็เพราะว่ารัฐบาลนั้นสามารถให้บทลงโทษแก่เราได้ตามแต่ใจเขา รัฐบาลนั้นก็เหมือนเป็นพวกนับถือลัทธิจรรยาวัที่เราพึงจะเห็นได้ชัดที่สุดถ้าจะทำการเปรียบเทียบกับยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคในระบบทุนนิยม

ปรัชญาจรรยาวัเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทเพลงในยุคปัจจุบัน บทเพลง : บัวลอย

เนื้อเพลง : บัวลอยเจ้าเพื่อนยาก ทำไมจากข้าเร็วเกินไป บัวลอยไปอยู่ที่ไหน เคยรู้บ้างไหมไหนกคิดค่านึง ถึงบัวลอย บัวลอยเขาเป็นชายหนุ่ม ตาเหล่ หลังจุ่ม เต๋อๆ ค้าๆ รูปร่างแม่ไม่โสกา จิตใจล้ำฟ้าดังสมญาบัวลอยเป็นเพื่อนคุยยามเพื่อนว่าแห้ว เป็นพ่อครัวยามเพื่อนหิวโหย เป็นหอมไหญ่ยามเพื่อนโอดโอย หาหูกยามรักษาบรธา บัวลอยถึงวัยเกณฑ์ทหาร พิกลพิการย้งดีหนึ่งประเภทสอง อาสารับใช้ชาติพี่น้อง หัวใจคับพองกล้าหาญอดทน เป็นคนหนักเอาเบาสู้อุตสาห์มานะถ่อมตน ช่วยเหลือเพื่อนๆ ทุกคนร่วมแต่ทุกข์สุขไม่สนใจวันหนึ่งมีเสียงปืนคำราม บัวลอยถูกหามมาในเปลผ้าใบ ยังละเมอหวังว่าใครเป็นอะไร คือคำพูดสุดท้ายของชายชื่อบัวลอย ตั้งแต่วันนั้นยันวันนี้ แสงตะเกียงริบหรี่ที่บ้านไร่ปลายคอย ไม่มีชายคนที่ชื่อบัวลอย ความเหงาหงอยค่อยเข้าปกคลุม โลกนี้ไม่สมประกอบ เพราะบางคนชอบเอาแต่ประโยชน์ส่วนตน โลกนี้มีสักกี่คน เป็นบัวหลุดพันดังคนชื่อบัวลอย

วิเคราะห์บทเพลงกับเนื้อหาเรื่องปรัชญาจรรยาวั

ในความคิดเห็นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าคิดว่า เราอาจจะเปรียบคนที่ เป็นบัวลอยในบทเพลงนั้น เป็นดั่งฝ่ายตรงข้ามของจรรยาวัหรือเปรียบเป็นดั่งศาสนาของแต่ละคน ที่

เต็มเปี่ยมไปด้วยความดี ข้อปฏิบัติที่ดี ความไม่งดงามของบัลลอยนั้น อาจจะเปรียบเทียบเป็นดังคำสอนหรือข้อปฏิบัติแต่ละศาสนา ที่ในบางครั้งอาจจะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ไม่น่าทำ และไม่ก่อให้เกิดความสุขทางกายแก่คนเรา แต่ศาสนานั้นก็ได้พวงโลก กล่อมเกลาคคนให้เป็นคนที่ดี เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับมนุษย์ เป็นศูนย์รวมของคนและก่อให้เกิดความสามัคคีได้ เหตุนี้ศาสนานั้นจึงทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียว เพราะศาสนานั้นไม่ได้เรียกร้องอะไรจากผู้นับถือ แต่เป็นการให้ความสุขแก่มวลมนุษย ซึ่งก็เปรียบได้กับบัลลอยในบทเพลง ต่อไปอีกว่าในบทเพลงนี้นั้น บัลลอยนั้นได้จากไป ก็เหมือนกับว่าศาสนาและความดีของมนุษย์ในปัจจุบันนี้ก็น่าล้าสมัยไปเช่นกัน รูปแบบของความดีเริ่มเปลี่ยนแปลงและหายไป เหมือนบทเพลงกำลังบอกกับเราว่า โลกนี้อ่าเพียงเป็นโลกที่ไม่น่าอยู่เลย ขอความดีจงอยู่บนโลกของเรา แต่โลกเราก็ได้เปลี่ยนไปแล้ว เมื่อคนบนโลกนั้น มีแต่คนที่นึกถึงประโยชน์ส่วนตัว และต้องการเพียงแต่หาความสุขให้แก่ตนเองเท่านั้น การจากไปของบัลลอย เหมือนเป็นการจากไปของความดี และศาสนา ที่กำลังมีปรัชญาจากวารเข้ามาแทนที่ ซึ่งตัวจรวากที่ว่านี้นั้น ก็คือจิตใจของมนุษย์นั่นเอง

บทที่ 3

เปรียบเทียบระบบทุนนิยมและวัตถุนิยมแบบจรวาก พร้อมยกกรณีตัวอย่าง

เปรียบเทียบระบบทุนนิยมและวัตถุนิยมแบบจรวาก

ทุนนิยมระบบที่ได้ชื่อว่าเป็นหัวใจหลักของโลกในตอนนี้ได้ จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า ทุนนิยมเกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมเพื่อล้มรากล้าเศรษฐกิจแบบเดิมๆ มีการก้าวกระโดดของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ผู้ที่ได้ประโยชน์สูงสุดในระบบนี้ก็คือ ผู้ที่มีทุนทั้งหลาย ทุนนิยมมันสร้างชุดความคิดมากมายหลายประการสิ่งหนึ่งที่เรเห็นคือ สิ่งที่ทุนนิยมอยากได้คือผลกำไรส่วนต่างจากทุนเดิมที่ลงทุนไป การที่จะสร้างผลตรงไหนได้มันเกิดจากการที่คิดว่า จะทำอย่างไรให้คนหันมาซื้อผลิตภัณฑ์ของเราไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ สิ่งหนึ่งที่ทุนนิยมสร้างคือ ได้สร้างความคิดที่ว่า มีคนกลุ่มหนึ่งที่เป็นต้นแบบมีความเพอร์เฟกในตัวเองเหมือนเป็นกระแสหลักที่สุด พยายามสร้างแรงโน้มถ่วงให้เรารู้สึกอยากเป็นเหมือนเช่นนั้นบ้าง ด้วยวิธีการโฆษณาต่างนานา แต่เราทำเท่าไรก็ยังไม่สามารถเพอร์เฟกได้เสียที เพราะถ้าทุกคนมีความเพอร์เฟกหมด ทุนนิยมเองก็จะหยุดนิ่งเพราะคนพอใจจุดๆนี้แล้ว แต่หัวใจหลักคือการสร้างกระแสให้เกิดขึ้น กระแสดังกล่าวก็มีการเปลี่ยนหมุนเวียนอยู่เสมอ เช่น ช่วงหนึ่งคนนิยมเล่นตุ๊กตาบาร์บี้ ยอดขายก็ถล่มถลาย พอสักพักมีดาราสีดำดังหันมาเล่นตุ๊กตาเพอร์บี้ ผู้ที่ติดตามก็ซื้อตามคือมันไม่มีทางหยุดนิ่งได้เลย ทุนนิยมพยายามสร้างสิ่งที่เรียกว่า รสนิยม ของผู้บริโภคแบบใหม่ๆอยู่เสมอ สิ่งที่ทุนนิยมพยายามตอบใจത്യผู้ซื้อคือสิ่งที่ผู้ซื้อๆแล้วรู้สึกตัวเองไม่ด้อยกว่าผู้อื่น ที่สำคัญคือมีความสุขกับสิ่งที่จะซื้อไป ความสุขนั้นก็อาจจะเกิดจากการยอมรับจากคนรอบข้าง ซื้อแล้วตนเองรู้สึกนำสมัยหรือมีคุณค่าในสังคม มีความทัดเทียมผู้อื่นมากยิ่งขึ้นก็เป็นได้ จนท้ายสุดเรตกอยู่ภายใต้ระบบดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยเพราะทุกอย่างถูกขับเคลื่อนด้วยทุนและกระแสโลกาภิวัตน์ คนจึงเริ่ม

หันมาตั้งคำถามต่อตนเองว่า แท้จริงแล้วตัวตนของเราคืออะไรกันแน่ ความสุขที่แท้จริงของเราคืออะไร แล้วเราจะอยู่ร่วมกับระบบทุนนิยมได้อย่างไร ตรงนี้เป็นคำถามที่กลุ่มของข้าพเจ้าก็พยายามคิดหาทางออกที่จะอยู่กับระบบดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ก่อนจะไปถึงวัตถุนิยมแบบจารวากนั้นเรามาทำความเข้าใจแนวคิดสสารนิยมและวัตถุนิยมที่เข้าใจกันในปัจจุบันเสียก่อน

สสารนิยมหรือวัตถุนิยม (Materialism) ความหมายของสสารนิยม เป็นคำศัพท์หนึ่งของคำ Materialism อีกคำศัพท์หนึ่งคือ วัตถุนิยม สสารนิยมบัญญัติขึ้นใช้ในอภิปรัชญา ส่วนวัตถุนิยมใช้ในจริยศาสตร์ เพื่อมิให้สับสน มีความหมายแตกต่างกันในสาระสำคัญ เช่น ที่ใช้ว่า นักศีลธรรมเรื่องนามบางพวกซึ่งไม่พอใจสภาพการณ์ในปัจจุบันของโลกกล่าวประณามการเข้ามาของ Materialism ว่าเป็นมูลเหตุให้ศีลธรรมเสื่อมตามนัยนี้ Materialism หมายถึง ทักษะทางจริยศาสตร์คือศาสตร์ที่ถือว่า ทรัพย์สินเงินทองและอำนาจเป็นสิ่งสำคัญ เพราะอำนาจความสุขสูงสุดให้แก่ชีวิตได้ จึงได้มีการบัญญัติคำว่า วัตถุนิยม (ปัจจุบันทางอภิปรัชญาที่ใช้เรียก วัตถุนิยม) คำ Materialism ที่ใช้ในอภิปรัชญานั้น หมายถึง ทักษะที่ว่าสสารหรือพลังงานเป็นเครื่องกำหนดลักษณะพื้นฐานของสิ่งและเหตุการณ์ทั้งหลาย แต่สสารเท่านั้นเป็นภาวะที่มีอยู่จริงนอกนั้นไม่เชื่อว่ามีอยู่จริง สิ่งที่เรียกว่าจิตหรือประสบการณ์ทางจิตไม่มีอยู่จริง เป็นเพียงภาวะอนุพันธ์คือ เกิดจากสสารนั่นเอง หรือเรียกได้ว่าเป็นผลผลิตของสสารจึงได้มีการ บัญญัติว่า สสารนิยม

ที่ปรัชญาแบบจารวากได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแบบวัตถุนิยมอาจเป็นเพราะว่าโดยแรกเริ่มมีความคิดที่ว่ามนุษย์นั้นเกิดจากปฐมธาตุทั้ง 4 ที่มาหลอมรวมเป็นร่างกาย ส่วนจิตใจนั้นมาที่หลังร่างกายเกิดตามมา ลัทธินี้ปฏิเสธความคิดวิธีแห่งการหลุดพ้น สวรรค์ นรก โลกหน้า ไม่มีทั้งสิ้น ไม่นับถือสิ่งที่มองไม่เห็นทั้งหลาย เชื่อแต่ในสิ่งที่ปรากฏเพียงเท่านั้น นั่นก็คือสิ่งที่ญาติทั้งหลายมารวมตัวกัน ต่อมาเมื่อมีแนวคิดเช่นนี้ จึงเกิดความคิดตามมาว่าถ้าเราไม่มีโลกหน้า เราจะปฏิบัติตามหลักต่างๆไปทำไม เราจะมัวแต่ทำความดีเพื่อหวังผลในอนาคตไปเพื่ออะไร ในเมื่อร่างกายเราก็มีเพียงแต่ในโลกนี้เมื่อตายไปแล้วก็สลายดับสิ้นไป ไม่มีความเชื่อเรื่องจิตเหมือนดังศาสนาอื่นๆ สิ่งที่จารวากคิดคือ ถ้าอย่างนั้นเราจะอยู่บนโลกนี้กันเพื่ออะไรถ้าไม่ใช่เพื่อแสวงความสุขแก่ร่างกายของตน จะทำอย่างไรให้เรานั้นมีความสุขที่สุด อย่างที่กล่าวไปในบทที่ 2 ว่าจริงๆแล้วลัทธินี้จารวากหรือปรัชญาจารวากนั้นเหมือนเป็นคั้งตัวสะท้อนความรู้สึกแสวงหาความสุขมนุษย์ที่ปราศจากการคิดอย่างมีสติหรือไตร่ตรองเพราะต้องการความสุขเพียงเพราะจากภายนอกเท่านั้น ไม่ได้ต้องการเข้าถึงความสุขอันแท้จริงที่ควรสร้างขึ้นจากภายในหรือจิตใจของเราเอง

สิ่งที่ทุนนิยมแตกต่างจากจารวากอย่างเห็นได้ชัดคือทุนนิยมพยายามสร้างความคิดหนึ่งขึ้นมาเพื่อทำให้ความนั้นคิดว่าสิ่งนั้นดี สิ่งนั้นควร เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ แต่เป้าหมายของมันจริงๆคือเพื่อสร้างผลกำไรให้กลุ่มคนเพียงบางกลุ่มให้มีความสุข โดยการมองเห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการอย่างไม่มีที่สิ้นสุด พยายามสร้างความคิดนี้ขึ้นมาเพื่อให้ความมีความต้องการอย่างไม่มีหยุดยั้งแล้วเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่สุขจริงๆ แต่ลัทธินี้มองตั้งแต่จุดเริ่มต้นการเกิดของมนุษย์ว่าน่าจะมีจากสสารมารวมตัวกันและสลายไปถึงวิธีการใช้ชีวิตโดยมุ่งเน้นที่ประโยชน์ส่วนตนคือ เราคิดว่าเรามี

สิทธิเสรีภาพที่จะกระทำใดๆต่อร่างกายของเราก็ได้ที่จะเกิดให้เกิดสุข แต่ทว่าทฤษฎีจะเกิดจากกลุ่มคน สร้างความคิดนั้นไปสู่อัจฉกว่าสุขคืออะไร ส่วนจรรยาจะเน้นที่ตัวปัจเจกโดยตรงเลยว่าเราเกิดจากอะไรแล้วทำไมถึงต้องกระทำกายให้มีความสุข แต่ท้ายสุดแล้วความสุขที่เรากระทำนั้นมันก็มาจากผลผลิตของสังคมแทบทั้งสิ้น สิ่งที่สังคมสร้างชุดความคิดขึ้น ทฤษฎีจะเน้นที่กระแสหลัก แต่ความสุขแบบจรรยาว่ามันมีชุดความสุขที่หลากหลายเพราะแต่ละคนก็รับมาไม่เหมือนกัน บางคนฆ่าคนอาจมีความสุข แต่ตนเองต้องยินยอมให้อีกคนฆ่าเราเหมือนกันในแบบจรรยาไม่ใช่ตนกระทำได้ฝ่ายเดียว คือเราแทบจะหากฎเกณฑ์ใดมาวัดชุดความสุขนั้นไม่ได้เลย ข้อคือย้อมันทำให้สังคมอยู่ยาก ปราศจากกฎเกณฑ์ใดๆเลย ส่วนทฤษฎีถึงแม้จะสร้างความสุขแบบหลอกล่อๆให้คนไขว่คว้าหา เพิ่มความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น แต่มันก็ยังมีกฎเกณฑ์ที่เป็นกระแสหลักว่าคุณควรทำแบบไหน แต่สิ่งที่ทั้งสองแนวคิดเหมือนกันเลยคือ ไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับจิตใจ คุณธรรม การยกระดับจิตใจมนุษย์นอกเหนือจากสิ่งภายนอกร่างกายเพียงเท่านั้น

กรณีตัวอย่างของทฤษฎีและวัตุนิยมแบบจรรยา

1. กรณีการแปลงเพศจากเพศหนึ่งมาสู่อีกเพศหนึ่ง(transgender)

การแปลงเพศ เป็นการผ่าตัดขั้นต่อนสุดท้ายของการรักษาผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของการรับรู้เพศเพื่อสร้างอวัยวะเพศหญิงจากอวัยวะเพศชาย (หรืออวัยวะเพศชายจากอวัยวะเพศหญิง ซึ่งมีน้อยมาก) ให้มีลักษณะภายนอกตรงตามสภาพจิตใจ ในบทความนี้จะกล่าวถึงการผ่าตัดสร้างอวัยวะเพศหญิงจากอวัยวะเพศชายเป็นหลัก ปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์ได้มีการค้นพบเทคนิคผ่าตัดสมัยใหม่ ช่วยให้ความฝันของบุคคลเหล่านี้กลายเป็นจริงได้ โดยที่บางครั้งคนรอบข้างแทบจะจำแนกไม่ออกเลยว่า หญิงสาวคนนั้นเป็นหญิงแท้ หรือหญิงแปลงเพศ ถ้าเธอไม่เอ่ยปากบอก ขั้นตอนการพิจารณาบุคคลที่มีคุณสมบัติ และสภาวะจิตใจที่พร้อมต่อการเข้ารับการผ่าตัดแปลงเพศนั้น จะต้องรับการตรวจจากจิตแพทย์ว่าได้ผ่านการทดสอบโดยมีคุณสมบัติความพร้อมมาตรฐานโลก ดังนี้ 1. ได้ดำรงชีวิตแบบหญิงติดต่อกันเป็นระยะที่ยาวนานกว่า 1 ปีขึ้นไป 2. เคยใช้ชีวิตเป็นหญิงอย่างสมบูรณ์ที่คนรอบข้างยอมรับได้ และคุณมีความสุขโดยไม่มี ความกดดันใด ๆ 3. มีความรู้สึกเป็นหญิงมานานแล้ว หรืออาจจะเริ่มตั้งแต่จำความได้ 4. มีความรู้สึกรังเกียจอวัยวะเพศของตัวเอง และคิดว่ามันเป็นของส่วนเกิน 5. มีความรู้สึกไม่ชอบพฤติกรรมของพวกกรักร่วมเพศ 6. เคยรับประทานฮอร์โมนเพศหญิงมาก่อน ไม่ว่าจะป็นในรูปยา รับประทาน หรือยาฉีด เพราะโดยทั่วไปแล้ว ถ้าไม่ได้ตั้งใจต้องการจะเป็นหญิง คงไม่มีผู้ชายคนใดที่นำยาฮอร์โมนเพศหญิงประทาน 7. ได้ผ่านการประเมินสภาพจิตใจว่าอยู่ในภาวะที่ปกติ และพร้อมต่อการผ่าตัดโดยจิตแพทย์ และให้ใบรับรอง สำหรับการผ่าตัดอย่างถูกต้องตามหลักการทดสอบสภาพจิต

(จาก <http://women.sanook.com/795959/การแปลงเพศ>)

ประเด็น : บุคคลที่แปลงเพศจากเพศหนึ่งมาเป็นอีกเพศหนึ่งแท้จริงแล้วมันเป็นการตอบสนองต่อความสุขของร่างกายและจิตใจเพื่อเติมเต็มความเป็นมนุษย์ที่เขามีสิทธิในร่างกายของตน หรือท้ายสุด

แล้วมันยังเป็นการต่อยอดการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่เรียกว่า “ทุนนิยม” แล้วท้ายสุดแล้วตัวตนของเราจริงๆมันอยู่ที่ตรงไหน?

ถ้าเป็นในแนวคิดแบบจารวากนั้นการแปลงเพศเพื่อความสุขของร่างกายถือว่าเป็นเรื่องที่ทำได้เลย เพราะจากแรกเริ่มเดิมที่เราเชื่อว่าร่างกายเกิดจากธาตุทั้งสี่มารวมกันแล้วค่อยเกิดเป็นจิตต่อมาภายหลัง ความเป็นตัวตนของเราแทบไม่ได้มีความสำคัญอะไรเลย เพราะเขาไม่ได้มีคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องจิตไว้อยู่แล้ว การแปลงเพศเพื่ออยากเป็นอีกเพศนั้นจึงเป็นเรื่องปกติมาก เพราะความสุขของเรา ร่างกายของเราเป็นสิ่งที่พึงกระทำใดๆก็ได้ ในทางจารวากข้าพเจ้าจึงคิดว่ามันเติมเต็มความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ สิ่งที่ชอบทำอยู่ทำไมเราถึงอยากแปลงเพศ ในที่นี้ข้าพเจ้าจะไม่พูดถึงทฤษฎีด้านเพศใดๆ แต่จะพูดถึงว่าการที่เราไม่พอใจในเพศของตนและอยากเป็นอีกเพศหนึ่งไม่ว่าจะเนื่องด้วยสาเหตุใดมันน่าจะมาจากความคิดทางสังคม หรือโครงสร้างทางสังคมที่สร้างให้เราไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองมี หรือสิ่งที่ตนมีมันถูกทำให้ด้อยค่าลง เราจึงอยากที่จะหาอัตลักษณ์ใหม่ๆเพื่อมาเติมเต็มสิ่งที่เราถวิลหาเสียมากกว่า ในโลกทุนนิยมการแปลงเพศนั้นสามารถทำได้ง่ายด้วยเครื่องมือทางการแพทย์

สิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าจะบอกคือมันห้ามไม่ได้เลยที่เราเกิดมาอยู่ในยุคนี้ อะไรก็ตามที่เป็นกระแสเราก็อยากจะทำตามเพื่อการยอมรับทางสังคม มันสบายใจต่อตัวเราด้วย เช่นเดียวกับการแปลงเพศ เราสามารถทำได้ แต่ที่สำคัญเราต้องรู้ว่าสิ่งนั้นมันเป็นสิ่งที่เราต้องการจริงๆ ข้าพเจ้าคิดว่าอัตลักษณ์ของเรานั้นไม่ได้อยู่ที่สิ่งภายนอกที่มาประกอบสร้าง แต่มันอยู่ที่จิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของเราเสียมากกว่า การแปลงเพศสามารถเติมเต็มเราได้ดี ถ้าเรายังเข้าใจและรู้จักตัวเองอย่างดีเช่นกัน ในบทต่อไป ข้าพเจ้าจะพูดถึงประเด็นที่ว่าทำอย่างไรเราจะอยู่ในสังคมแบบทุนนิยมและวัตถุนิยมโดยที่เราไม่ถูกรอบงำ

บทที่ 4

ทำอย่างไร เราจะอยู่ในสังคมแบบทุนนิยมและวัตถุนิยมได้ โดยที่เราไม่ถูกรอบงำ

ในสังคมทุนนิยมมักจะมีกลยุทธ์คิดของเรา โดยที่เราไม่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่งทำให้เรากลายเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตซ้ำอำนาจของทุนนิยมไปเรื่อยๆอย่างเป็นธรรมชาติ ปรัชญาของทุนนิยมนั้นพยายามสร้างอุดมคติของความสุข หรือความสมบูรณ์แบบให้แก่ผู้บริโภคหรือบุคคลทั่วไป และต่อด้วยการส่งเสริมหรือปลุกดันความต้องการของผู้คนให้มีความต้องการที่จะไปสู่อุดมคติที่ทุนนิยมได้สร้างไว้ โดยทุนนิยมได้อ้างว่าจุดมุ่งหมายของระบบคือ การตอบสนองความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ เพื่อนำไปสู่ความสุขสูงสุด

แนวคิดดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายคล้ายกับวัตถุนิยม ที่เน้นความสุขสูงสุดในปัจจุบัน แต่วัตถุนิยมมีการแยกระดับของความสุขระดับหยาบ คือความสุขจากภายนอก เช่นความสุขจากวัตถุ และความสุขระดับปราณีต คือความสุขจากใจในระดับสังคม เช่นการแต่งงาน หรือการมีมิตรภาพที่ดี และความแตกต่างมากไปกว่านั้น ที่เด่นชัดของทุนนิยมและวัตถุนิยมคือระบบทุนนิยมจะเน้นสร้างอุดมคติและปลุก

ค้นความต้องการของมนุษย์ไปเรื่อยไม่สิ้นสุดดังนั้นความสุขดังกล่าวเกิดจากการสร้างความเชื่อชุดหนึ่งของคนกลุ่มหนึ่งไปสู่ปัจเจก แต่วัตถุนิยมจะสร้างชุดความเชื่อหนึ่งที่เกิดจากปัจเจกผลักดันไปสู่ส่วนรวม เป็นต้น

ในความเป็นจริงแล้วความสมบูรณ์แบบไม่สามารถมีอยู่จริงได้ในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด เพราะเมื่อกาลเวลาเปลี่ยน สิ่งต่างๆ แม้แต่ความต้องการ ความคิด หรือแม้แต่ความสมบูรณ์แบบก็จะเปลี่ยนไปตามกระแสของความนิยม ดังนั้นความสมบูรณ์แบบที่ทุนนิยมสร้างขึ้น เป็นความสมบูรณ์แบบชั่วคราวเท่านั้น เมื่อเวลาเปลี่ยนไป แนวคิดเรื่องความสมบูรณ์ก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ดังนั้นความสุขที่ทุนนิยมและวัตถุนิยมกำลังสร้างขึ้นก็ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริงแต่เป็นเพียงความสุขชั่วคราวเท่านั้น

เราควรทำอย่างไรในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบทุนนิยมและวัตถุนิยม ไม่ให้ถูกกลืนความคิดไปกับระเหล่านี ทุนนิยมสร้างอุดมคติและความต้องการให้แก่เราเพื่อให้เราต้องการสิ่งภายนอกมาเติมเต็มแก่เรา ส่วนวัตถุนิยมก็สร้างความเป็นตัวตนที่ไม่มีความสุขให้แก่เรา เพื่อให้เราไขว่คว้าความสุข ดังนั้นเราควรจะปิดโอกาสในการสร้างอุดมคติและตัวตนที่บกพร่องของระบบเหล่านี้เสีย โดยการเห็นชอบตามความเป็นจริง และพิจารณาตนเอง กล่าวคือ การพิจารณาว่าตนเองคือใคร อะไรคือสิ่งที่จำเป็นแก่ชีวิต และต้องการอะไร โดยเห็นชอบตามความเป็นจริง แล้วพิจารณาอย่างละเอียด ซึ่งวิธีดังกล่าวสามารถโยงได้กับหลักคำสอนของพุทธเรื่อง ความเห็นอันถูกต้อง(สัมมาทิฐิ) เป็นธรรมองค์หนึ่งของมรรคมืดองค์แปด ซึ่งเป็นวิถีแห่งการดับทุกข์ ความเห็นอันถูกต้อง คือ การเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสรุปได้ หรือเข้าใจได้ด้วยปัญญา ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวไว้ว่า ความเข้าใจมีอยู่ 2 ประเภท แบบแรกคือความรู้ตามๆกันมา(อนุโว) ซึ่งเป็นความรู้ที่ไม่ลึกซึ้ง มีความเข้าใจแก่ฉาบฉวยเท่านั้น และความเข้าใจแบบที่สองคือ ความรู้ที่ลึกซึ้งเป็นจริง(ปฏิเวธ) คือ เห็นตามสภาวะตามความเป็นจริง โดยไม่ต้องอาศัยชื่อ หรือป้ายบอก ความรู้เช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อจิตใจเป็นอิสระจากกิเลสทั้งปวงและได้พัฒนาให้สูงขึ้นด้วยการเจริญภาวนาเท่านั้น 1 ซึ่งหากกล่าวถึงการเข้าใจความสุขในแบบทุนนิยมและวัตถุนิยม เห็นได้ชัดว่าเป็นความรู้ความเข้าใจแบบแรกคือ การรู้จักความสุขตามๆกันมา เช่นเห็นว่าคนอื่นในสังคม บอกว่ายุคนี้ต้องเป็นคนเก่ง ไม่เช่นนั้นไม่มีใครสนใจ เราก็เข้าใจโดยฉาบฉวยว่าการที่คนให้ความสนใจเรานั้นเป็นความสุข ดังนั้นเราจึงต้องเก่ง ความคิดเช่นนี้เป็นแบบทุนนิยม ส่วนวัตถุนิยมก็เช่นกัน คือ เข้าใจความสุขแบบฉาบฉวย เช่น เข้าใจว่าความพอใจที่เกิดจากความอยาก ความต้องการ หรือการตอบสนองกิเลสของตนเองนั้น เป็นความสุขที่แท้จริง เป็นต้น

หลักคำสอนอีกประการที่สำคัญต่อการดำรงตนอยู่ในสังคมระบบทุนนิยมและวัตถุนิยมคือ หลักโยโสมนสิการ คือ การกระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สวหาเหตุผลจนตลอดสายแยกแยะออกพิเคราะห์คู่ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและโดย อุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้นๆ หรือปัญหาเหล่านั้นๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย²

ดังนั้นหากเราเข้าใจระบบทุนนิยมและวัตถุนิยมอย่างถูกต้อง เข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง และพิจารณาความต้องการตามความถูกต้องและจำเป็นแล้ว เราก็จะสามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่มีระบบ

ทฤษฎีหรือวัตุนิยมได้ โดยไม่ครอบงำ ถูกหลอกหรือดึงดูไปตามกระแสได้ง่าย เพราะเราสามารถ
เข้าใจระบบเหล่านั้นไม่อย่างท่องแท้แล้ว

เอกสารอ้างอิง

Schopenhauer. 29 สิงหาคม 2553. จารวาก ศาสนาของผู้ปกครอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2556.

จ่านง ทองประเสริฐ. (2514). ปรัชญาประยุกต์ชุดอินเดีย. พระนคร: เพ็ญนคร.

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ.1815-1945. 2540.

พระไพศาล วิสาโล.ทฤษฎีนิยม จากมุมมองของศาสนา. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ก.พ.2556.

จาก <http://www.visalo.org/article/budVipakTun.htm>

โรเบิร์ต ไฮบรอนเนอร์. ใหม่ของระบบทฤษฎีนิยม. ตันหมาก. 2525.

สุภา ศิริमानนท. ปิตะลิสต์.เคล็ดไทย. 2517.

สุนทร พลามินทร์.(2553).พระพุทธรูปองค์ทรงสอนอะไร,แปลจากเรื่องWhat the Buddha Taught

โดยVenerable Aggamahapandita Professor Dr. Walpola Sri Rahula. พิมพ์ครั้งที่ 3,กรุงเทพฯ.

สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ,666-67 พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรม. (กรุงเทพฯ):มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546,670-671.

